

технічним забезпеченням проведення занять та проекту в цілому).

Робота відбувається у формах практичної консультативної роботи і її рефлексії, обговорення проблемних тем з області психологічного консультування і професійних перспектив студентів. Перед учасниками ставляться складні завдання і проблемні питання, а потім організовується комунікативний простір, в якому учасники самі прагнуть знайти на них відповіді. Таким чином, програма реалізується завдяки діям самих учасників, за рахунок чого вирішується декілька завдань: 1) Стимулювання особистої активності. 2) Міждисциплінарне дослідження психологічних та соціологічних аспектів феномену самовизначення. 3) Засвоєння та вдосконалення технологій психологічного консультування з питань самовизначення в умовах постійних змін сучасного світу. 4) Зв'язок навчального змісту програми з практичною діяльністю і особистою перспективою учасників проекту. 5) Розвиток особистої техніки самовизначення учасників навчальних ігор. 6) Побудовування учасниками проекту особистих траєкторій розвитку.

У кожного учасника є можливість побувати в ролі консультанта, який надає психологічну допомогу, прийняти участь в групових дискусіях, презентувати результати групової роботи на широку аудиторію. Досвідченіші учасники організовують обговорення в малих групах, адмініструють навчально-розвивальні заходи, беруть участь в розробці програм і методичних посібників. Усе це дозволяє учасникам програми побачити процес створення розвивальних заходів з різних позицій, зрозуміти його різні сторони і особливості, отримати досвід реальної роботи. Та, у свою чергу, створює ряд додаткових переваг в майбутньому працевлаштуванні, особливо в таких сферах як навчання і розвиток персоналу організації, HR-менеджмент, управління і проектний менеджмент, соціальне проектування та ін.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. *Стратегия жизни* / К. А. Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с. 2. Бужас Т. М. *Проблема и психотехника самоопределения личности* / Т. М. Бужас // *Вопросы психологии*. – 2002. – № 2. – С. 28-39. 3. Рубинштейн С. Л. *Самосознание личности и ее жизненный путь* / С. Л. Рубинштейн // *Психология личности*. – Самара, 2000. – С. 2.

О. І. Літківа

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОРЯКІВ В УМОВАХ АВТОНОМІЗАЦІЇ ВІЗ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014) серед інших концептуальних засад забезпечення якості вищої освіти особливе значення належить поширенню автономності і самоврядності на вчз з метою перетворення їх з «реактивно діючих на проактивні», тобто такі, що не страхаються ставити перед собою довгострокові цілі і реалізовувати власну стратегію розвитку, є зацікавленими у максимальній ефективності і відповідальними за результат перед споживачем освітніх послуг, перед громадою і перед державою [4, с.43].

Згідно з діючим законом України «Про вищу освіту» трактування якості вищої освіти як «рівня здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти» зміщено в бік професійної компетентності випускників. Таке зміщення є цілком зрозумілим з погляду незадоволення ринку праці рівнем підготовки фахівців у системі вищої освіти [2].

Стан професійної компетентності майбутніх фахівців має вирішальне значення у тому, наскільки конкурентоздатними вони стануть, чи зможуть самореалізуватися в умовах обмеженої кількості робочих місць на ринку праці.

Уявлення про успішного громадянина, який отримав якісну вищу освіту окреслено С.А. Раковим у переліку ключових компетентностей суспільства сталого ро-

звитку: мовна компетентність рідною та іноземною мовами; природничо-математична компетентність; ІКТ компетентність; загальна навчальна компетентність; культурна компетентність; підприємницька компетентність; громадянська компетентність. [3]

Розвиток у студентів відповідального відношення до свідомого набуття професійних компетентностей стане можливим лише в умовах реформи вищої освіти, пов'язаної на позбуття пострадянських традицій і диктату, примушення з боку освітянського керівництва, а також пасивного «стояння в черзі за дипломом» з боку студента [1]. Результатом такої реформи повинна стати еволюція «людини пострадянської» в «людину європейську», зміна ментальності суспільства та цивілізаційні зміни в цілому.

У «Концепції забезпечення якості вищої освіти України» мова йде про те, що сучасна система централізованого жорсткого контролю негативно впливає на ефективність системи забезпечення якості.

Усвідомлюючи актуальність впровадження автономного управління і значення цього процесу для підняття якості вищої освіти в Україні, деякі вчз вже долучилися до процесу автономізації, проактивної діяльності з висуванням довгострокових цілей на шляху реалізації відповідної стратегії розвитку.

Зокрема, Херсонська державна морська академія ще з 2006 року невинно прокладала шлях до можливості задовольняти освітні потреби своїх вихованців у режимі автономії вчз. Не очікуючи наказів «згорі», академія з самого початку свого утворення стала прагнути інтегрувати найкращі традиції вітчизняної морської освіти з міжнародними морськими стандартами підготовки моряків з метою гарантування високої якості фундаментальної освіти та всебічного розвитку особистості майбутніх фахівців морської галузі.

У зв'язку з тим, яку велику роль у підготовці майбутніх моряків відіграє англійська мова, ще у 2008-2009 роках з ініціативи базового партнера ХДМА «Marlow Navigation» у академії було запроваджено комунікативний підхід до навчання англійської мови за професійним спрямуванням на теоретичних засадах Міжнародного модельного курсу з англійської мови 3.17.

Враховуючи нагальну потребу приведення якості підготовки фахівців морської галузі до вимог ринку праці, збільшення у курсантів обсягу практичних навичок й посилення компетентнісної складової їх особистісних якостей, а також беручи до уваги вимоги Закону про вищу освіту та Національної рамки кваліфікацій України, керівництво ХДМА зважилося модернізувати систему організації навчального і виховного процесів на засадах компетентнісного підходу у відповідності до Європейських освітніх стандартів.

Згідно до наказу Міністерства освіти і науки України за №1148 від 7.10.2014 р. ХДМА академія отримала статус експериментального вищого навчального закладу та розпочала проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі».

З 2014 по 2018 роки експеримент проводиться спільно з Національною академією педагогічних наук України. Науковим керівником в організації та проведенні експерименту від Національної академії педагогічних наук було призначено академіка-секретаря відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України професора М.Б.Свтуха.

Виведена робочою групою гіпотеза дослідно-експериментальної роботи ґрунтується на припущенні, що (суттєве поліпшення професійної підготовки майбутнього фахівця морської галузі можливе лише за умови розробки сучасних теоретичних і методичних засад навчання на основі компетентнісного підходу та впровадження в освітній процес морських навчальних закладів України методичної системи, в основу якої покладено принципи інтеграції гуманітарної, фундаментальної

та професійної підготовки шляхом розробки цілісної компетентнісної моделі морського фахівця.

За перший експериментальний рік роботи (2014 – 2015) професорсько-викладацьким складом ХДМА було опубліковано 8 монографій, 25 навчальних посібників, у тому числі з грифом МОН – 5, видано 104 публікації в наукових виданнях, у тому числі 98 – у фахових.

З урахуванням сучасних вимог морської індустрії щодо фахової підготовки моряків, забезпечення конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках праці, на 2015 рік в академії при постійній співпраці та залученні провідних світових компаній було створено власну навчально-тренажерну базу: 1) встановлено тренажер по роботі з негабаритними великогазовими вантажами; 2) введено в експлуатацію навчальну лабораторію «Тренажерний комплекс по відпрацюванню навичок безпеки на воді»; 3) введено в експлуатацію навчальну лабораторію-тренажер «Засоби електронної навігації»; 4) створено лабораторію високочастотного (до 1000 В) суднового електрообладнання; 5) створено та введено в навчальний процес спеціалізовану лабораторію для навчання електромеханіків; 6) спільно з компанією «Marlow Navigation» створено навчально-методичну лабораторію на сучасному судні «Warnow Jupiter».

Щодо визнання результатів впровадження компетентнісного підходу в ХДМА, то одна з найбільших у світі круїзних компаній «Marlow Navigation», яка об'єднує більш, ніж 1000 суден з 200 судноплавних компаній світу, щорічно відбирає 100 курсантів 2 курсу ХДМА (60 судноводіїв та 40 механіків) для проходження серії плавальних практик на сучасних суднах (1-0ї – на посадах кадета, 2-0ї – матроса/моториста 2-го класу, 3-0ї – молодшого офіцера).

Список використаних джерел

1. Гожик А., Рашкевич Ю., Булава Л. Автономія – тяжёлая ноша. – Человек, здоровье, образование. – 2015. – №11(207), 28 марта. – С.12. 2. Закон України «Про вищу освіту». Закон від 01.07.2014 № 1556-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschni-osvitu>. 3. Раков, С. А. Пропозиції до концепції Національної системи моніторингу якості освіти (НС МЯО). – Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. - X. : Видавництво «Факт». – 2013. – 1- С.8-22. 4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / За заг. ред. С. Калашнікової та В. Лузогова. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.

А. Л. Котковець

ІГРОВІ ВПРАВИ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Велике різноманіття методів, технологій та засобів навчання дозволяє сучасному викладачеві залучати та поєднувати найкращі з них. Ігровий метод, що давно увійшов у навчальний процес, широко використовується у викладанні англійської мови. Попри те, що застосування ігор вважалося невід'ємною частиною навчання дітей дошкільного та шкільного віку, доцільність ігрових технологій у вищих навчальних закладах також заслуговує на увагу. У випадку ретельного підбору, планування та організації ігрового матеріалу, ігри можуть стати цікавим та мотивуючим засобом формування і розвитку мовних навичок та вмінь.

Необхідною умовою ефективного спілкування студентів у професійній сфері в іноземному середовищі є формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності, тобто здатності успішної взаємодії з носіями мови, що вивчається, відповідно до норм поведінки та традицій [1, с.90-91]. Однією зі складових англійської комунікативної компетентності, окрім лінгвосоціокультурної, навчально-стратегічної та мовленнєвої, є мовна, або лінгвістична компетентність, що передбачає здатність студентів до практичного використання фонетичної, лексичної

граматичної системи англійської мови. Вивчаючи англійську мову, студенти технічних спеціальностей мають справу зі специфічною термінологією, граматичними структурами та складними словами, що можуть викликати труднощі у вимові. Крім традиційних вправ на запам'ятовування та відтворення лексичних, граматичних та фонетичних одиниць, ігрові вправи допоможуть урізноманітнити заняття та викликати інтерес студентів, підвищивши їхню мотивацію та ефективність засвоєння матеріалу. Гра є одним із видів діяльності людини, що слугує важливим засобом фізичного, розумового та морального виховання [2, с.22], а навчальна гра дозволяє у комфортній та невимушеній атмосфері вводити, тренувати, узагальнювати та контролювати певний граматичний, лексичний чи фонетичний матеріал.

На занятті англійської мови у вищих технічних навчальних закладах велика увага приділяється засвоєнню лексики, необхідної у майбутній професійній діяльності. Лексичні вправи з ігровим компонентом володіють значним потенціалом, оскільки можуть бути адаптовані відповідно до віку та рівня володіння мовою студентів, умов навчання, цілей та структури заняття, а також дозволяють підібрати необхідний вид гри із великої кількості наявних. Так поширеними ігровими вправами є кросворди, які викладач або студенти можуть створювати самостійно, наприклад, користуючись комп'ютерними технологіями; вправи на пошук слів, де серед багатьох літер студент має знайти терміни (по горизонталі, по вертикалі, по діагоналі) та за бажанням викладача перекласти їх, скласти речення, діалоги тощо; ребуси; ігри з картками та зображеннями (наприклад, з'єднати ілюстрацію з назвою певної деталі чи механізму, або знайти відмінності); ігри в командах, де один з учасників пояснює, показує, або схематично зображає лексичну одиницю, а решта студентів має вгадати слово; поле чудес; лото тощо. Такі вправи доцільно використовувати на початку заняття, у вигляді розминки, після опрацювання текстів або як елемент самостійної позааудиторної роботи.

Англійські технічні тексти характеризуються використанням окремих граматичних структур, що потребують засвоєння та відпрацювання. Так, для вивчення та систематизації такого граматичного матеріалу, як часові форми, утворення пасивного стану, дієприкметникові конструкції тощо, застосовують ігри з опорами (картками та зображеннями), використовуючи які, студенти знаходять відповідності між граматичною структурою та ілюстрацією, відшукують зайві слова форми, чи речення, визначають помилкові твердження та виправляють їх. Все це можна робити в парах або групах, з обмеженням в часі або без нього. На тренування граматичних тем, що потребують запам'ятовування та автоматизації, можна залучити ігри-естафети, в яких студенти в командах по черзі виходять до дошки та утворюють необхідну форму (наприклад, множини запозиченого іменника, форму неправильного дієслова тощо), а написавши, передають крейду чи маркер наступному гравцю. Сучасні технології та ресурси відкривають широкі можливості для викладача, адже існує велика кількість цікавих та творчих ідей у відкритому доступі.

Навчання правильної вимови, на жаль, часто приділяють мало уваги та часу. Фонетичні вправи рідко зустрічаються у підручниках англійської мови технічного спрямування з огляду на те, що основні правила вимови вже відомі. Проте опанування студентами нових термінологічних одиниць навіть зі словником та транскрипцією інколи буває нелегким. Тому залучення фонетичних вправ, у випадках, коли це є необхідним, теж є корисним. Ігрові вправи з картками на поєднання слова та його транскрипції з кількома наявними варіантами, вибір правильного звука, сортування термінів відповідно до звука на декілька колонок (конвертів), пошук римованих слів та використання скоромовок допоможе студентам бути більш впевненими у своїй вимові. Варто зауважити, що нові комп'ютерні та інформаційні технології забезпечують доступ до цікавих та яскравих інтерактивних ігор, які можуть використовуватися і позааудиторно, що сприяє саморозвитку та самоосвіті студентів.

Створюючи позитивну атмосферу на занятті, ігрові вправи, що мають низку